

Streszczenie

Teoria Kompozycji: Discontinuum-continuum i jej funkcjonowanie w twórczości Julio Estrady

Niniejsza praca doktorska stanowi studium analityczno-interpretacyjne Teorii Kompozycji: *discontinuum-continuum* meksykańskiego kompozytora Julio Estrady (*1943), z wyszczególnieniem jej podstaw filozoficznych, estetycznych i kulturowych oraz odwzorowania tej teorii w kreacji artystycznej, która z niej się wywodzi, stanowi dlań jednocześnie źródło inspiracji. Ta dwoista perspektywa badawcza, skierowana na refleksję teoretyczną i praktykę artystyczną, uzasadniona jest jednością twórczości artystyczno-naukowej Julio Estrady. Teoria Kompozycji: *Discontinuum-continuum*, poddając refleksji teoretycznej cały proces tworzenia muzyki i jej konkretyzacji audialno-wizualnej, szczegółowo opisuje różne aspekty powstającej według jej założeń muzyki. Są one w pracy odrębnie przedstawione w odniesieniu do: (1) *discontinuum*, w którym badany jest kombinatoryczny potencjał interwałów w skali wyznaczonej za pomocą programu komputerowego *MÚSIC-Win 3.2* i (2) *continuum* objaśniającego chronoakustykę fali i wprowadzającego autorską koncepcję *macro timbre*, kontrapunktu poli-parametrycznego i wariacji topologicznych.

Podstawowy problem badawczy, towarzyszący analizom i interpretacjom Teorii Kompozycji: *Discontinuum-continuum* oraz twórczości muzycznej Julio Estrady, koncentrował się wokół tego, co w koncepcji teoretycznej i praktyce twórczej kompozytora jest idiomatyczne, zarazem wyróżniające pośród wielu idei muzycznych, jakie pojawiły się w teoretycznych rozważaniach i dziełach twórców muzyki XX i początków obecnego stulecia. W obszarze naukowym teoretyczno-muzycznym, a także w praktyce wykonawczej twórczość kompozytorska oraz postulaty teoretyczne Julio Estrady są w Polsce nieznane. Niniejsza dysertacja jest pierwszym tak szerokim przedstawieniem Teorii kompozycji: *Discontinuum-continuum*, której finalną postacią jest praca doktorska Julio Estrady zrealizowana na Université de Strasbourg II i obroniona w 1994 roku

Przedmiotem analiz są 3 utwory Julio Estrady: kwartet smyczkowy *ishini'ioni* (1984-1990), multi-opera *Murmullos del páramo* (1992-2006) i *yuunohui'ehecatl* (2010-2012). Są to dzieła reprezentatywne dla 3 etapów twórczości kompozytora: 1) etapu

zarodkowego, 2) etapu tranzytowego i 3) etapu kontynuacji, w których krystalizowały się poszczególne elementy Teorii Kompozycji.

Dysertacja ma formę czteroczęściową. W rozdziale pierwszym zaprezentowana została sylwetka kompozytora na tle muzycznych tradycji Meksyku w XX wieku i geneza teorii kompozycji *continuum* i elementy *discontinuum* we wczesnych utworach kompozytora. Rozdział drugi przedstawia założenia filozofii kompozycji Julio Estrady oraz zawiera interpretację tej teorii z perspektywy rozumowania abdukcyjnego Charlesa S. Peirce'a, które według autora niniejszej pracy, zastosowane zostało przez kompozytora do poszukiwania nowych rozwiązań dotyczących przenoszenia wyobrażeń dźwiękowych na język muzyki. Rozdział trzeci rozprawy jest autorską propozycją ujęcia dzieła muzycznego Estrady od strony metodologicznej, spojrzenia nań pod kątem typologii faktur, transformacji brzmienia, analiz parametrów materiału dźwiękowego oraz ich funkcjonalności w dziele muzycznym. Rozdział czwarty poświęcony został analizie i interpretacji 3 wymienionych uprzednio dzieł muzycznych. Współdziałanie elementów muzycznych w omawianych utworach jest przedstawione w postaci ujęć tabelarycznych, wykresów oraz spektrogramów uzyskanych z programu komputerowego *Sonic Visualizer*. Utwory analizowane są w porządku chronologicznym kompatybilnym z trzema wspomnianymi wcześniej etapami twórczości. W zamykającym pracę rozdziale autor skupia się na podsumowaniu zagadnień teoretycznych *discontinuum-continuum*, dokonuje porównania poetyki oraz estetyki sonoryzmu w Polsce z analogicznymi zjawiskami w twórczości Julio Estrady oraz omawia problem ontologii dzieł muzycznych kompozytora w aspekcie filozofii Romana Ingardena. Jest to pierwsza próba takiego spojrzenia na twórczość kompozytora rozwijającego w swojej muzyce podobne idee, jak obserwowane w dziełach kompozytorów polskiej szkoły sonorystycznej, choć wyrosłe z innych inspiracji i założeń estetycznych. Rozprawę zamykają dwa aneksy, bibliografia, katalog dzieł muzycznych i teksty naukowe kompozytora oraz podsumowujący spis przykładów nutowych, tabel, ilustracji i schematów.

Zastosowana w pracy metodologia za punkt wyjścia przyjęła postulaty sformułowane w pracy Mieczysława Tomaszewskiego *Interpretacja integralna dzieła muzycznego*. Ukierunkowały one wybór teorii i metod badawczych odpowiednich dla analizowania poszczególnych zagadnień. Zaczerpnięto je z prac Romana Ingardena, Charlesa S. Peirce'a, Romana Jacobsona, Gérarda Genette'a. Zastosowane w rozprawie metodologie pozwoliły rozszyfrowywać różne kwestie estetyczne i tą drogą dociekać istoty oryginalnej w swej koncepcji Teorii Kompozycji: *Discontinuum-continuum* oraz dzieł

muzycznych Julio Estrady, które sytuują się w obszarze szczególnie ważnych dokonań artystycznych współczesnej twórczości muzycznej.

Summary

Theory of Composition: Discontinuum-continuum and its functionality in the musical works of Julio Estrada

The present dissertation is an analytical and interpretative study of the Theory of Composition: discontinuum-continuum of the Mexican composer Julio Estrada (*1943), detailing its philosophical, aesthetic, and cultural foundations and the reflection of this theory in the artistic creation, which, originating from it, is at the same time a source of inspiration for him. This dual research perspective, directed towards theoretical reflection and artistic practice, is justified by the unity of Julio Estrada's artistic and scientific work. Theory of Composition: Discontinuum-continuum, subjecting to theoretical reflection the entire process of music creation and its auditory-visual concretization, describes in detail the various aspects of music created according to its assumptions. These are separately presented in the paper with respect to: (1) a discontinuum in which the combinatorial potential of intervals on a scale determined by the computer program *MÚSIC-Win 3.2* is investigated and (2) a continuum explaining the chronoacoustics of the waveform and introducing the author's concept of *macro timbre*, poly-parametric counterpoint and topological variations.

The basic research problem accompanying the analyses and interpretations of Theory of Composition: Discontinuum-continuum and the musical works of Julio Estrada, was centered around what is idiomatic in the composer's theoretical conception and creative practice, at the same time distinguishing among the many musical ideas that have appeared in the theoretical reflections and works of music creators of the 20th and early part of the present century. In the scientific theoretical and musical field, as well as in performance practice, Julio Estrada's compositional work and theoretical postulates are largely unfamiliar in Poland. This dissertation is the first such an extensive presentation of the Theory of Composition: Discontinuum-continuum, the final form of which is Julio Estrada's doctoral dissertation realized at the Université de Strasbourg II and defended in 1994.

The subject of analysis are 3 works of Julio Estrada: string quartet *ishini'ioni* (1984-1990), multi-opera *Murmullos del páramo* (1992-2006) and *yuunohui'ehecatl* (2010-2012). These works are representative for 3 stages of the composer's career: 1) the embryonic stage, 2) the transitory stage, and 3) the continuation stage, in which the various elements of the Theory of Composition crystallized.

The dissertation has a four-part form. The first chapter presents the composer's profile against the background of the musical traditions of Mexico in the 20th century, the genesis of the theory of continuum composition and the elements of discontinuum in the composer's early works. The second chapter presents the assumptions of Julio Estrada's philosophy of composition and provides an interpretation of this theory from the perspective of the abductive reasoning of Charles S. Peirce's, which, according to the author of this paper, was applied by the composer in order to explore new solutions for transferring sound imagery into the language of music. The third chapter of the dissertation is the author's suggestion to approach Estrada's musical work from the methodological point of view, looking at it from the angle of the typology of textures, sound transformations, analyses of the parameters of the sound material and their functionality in a musical work. The fourth chapter is devoted to the analysis and interpretation of the 3 previously mentioned musical works. The interaction of musical elements in the discussed works is presented in the form of tabular views, graphs and spectrograms obtained from the computer program Sonic Visualizer. The works are analysed in a chronological order compatible with the three stages of creativity mentioned above. In the concluding chapter the author focuses on summarizing the theoretical issues of discontinuum-continuum and compares the poetics and aesthetics of sonorism in Poland with analogous phenomena in the work of Julio Estrada and the problem of ontology of the composer's musical works in the aspect of Roman Ingarden's philosophy. It is the first attempt to look in this way at the work of a composer who developed in his music similar ideas to those observed in the works of the composers of the Polish sonorism school, although they grew out of different inspirations and aesthetic assumptions. The dissertation closes with two appendices, a bibliography, a catalog of the composer's musical works and academic texts as well as a concluding index of musical examples, tables, illustrations and diagrams. The methodology applied in this work takes as its starting point the postulates formulated in Mieczysław Tomaszewski's *Interpretacja integralna dzieła muzycznego* (Integral Interpretation of a Musical Work). They directed the choice of theory and research methods appropriate for the analysis of particular issues.

They were taken from the works of Roman Ingarden, Charles S. Peirce, Roman Jakobson, Gérard Genette. The methodologies used in this dissertation made it possible to decipher various aesthetic issues and in this way to find the essence of the original in its conception Theory of Composition: Discontinuum-continuum and the musical works of Julio Estrada, which are situated in the area of particularly important artistic achievements of contemporary musical creation.